

Una corona de marquès per al baró de Preux: anomalies del timbre heràldic com a diferenciació social

GERARD MARÍ I BRULL

Per a definir-lo de manera concisa, el timbre és l'acompanyament heràldic col·locat damunt l'escut.¹ És un nom genèric que hom dona a alguns dels ornaments exteriors—aquells que van situats a sobre de l'escut—² i que generalment comprèn l'elm, la corona, la cimera, diferents tipus de capells (eclesiàstics o civils), i fins i tot els llambrequins, que malgrat que s'estenen pels flancs de l'escut tenen el seu punt de sortida en l'elm.

El timbre ha estat un element que, sobretot a partir del segle XV I, s'ha intentat fer servir com a indicador de posició social i de jerarquia nobiliària. S'ha volgut que els elms, les corones, els capells, les cimeres i alguns altres elements de formes, matèries i posicions diverses, situats a la part superior d'un escut d'armes, conformessin un llenguatge precís per a manifestar la ubicació d'un individu en la societat. Aquest llenguatge fou sistematitzat al llarg dels segles XV I i XV II, quan els teòrics del blasó—Martí de Riquer en diu 'tractadistes racionalistes i sistematitzadors'³—estableixen unes inventades jerarquies força precises, codificant arbitràriament el timbre, especialment els elms i les corones.

Així, els no nobles no es podrien timbrar l'escut amb un elm, sinó que haurien d'utilitzar algun tipus indeterminat de capell; en canvi, els

1. Armand de FLUVIÀ i ESCORSA, *Diccionari general d'heràldica* (Barcelona: 1982), p. 192.

2. Emmanuel de BOOS, *Dictionnaire du blason* (París: 2001), ps. 125-126.

3. Martí de RIQUER, *Heràldica catalana des de l'any 1150 al 1500* (Barcelona: 1983), vol. I, p. 25.

nobles podrien marcar diferències de rang utilitzant elms de diferents materials (ferro, acer, argent, or), amb una visera (tancada, entreoberta, oberta) d'un nombre variable de reixetes vistes (cap, tres, cinc, set, nou), en unes posicions molt concretes (de perfil, de biaix, de cara) i amb unes ornamentacions específiques (clavetejat i ribetat d'or, folrat de gules); fins i tot, l'elm orientat a sinistra seria, teòricament, un senyal distintiu de bastardia. Els eclesiàstics, però, haurien de timbrar amb un capel molt concret, d'ales amples i copa baixa, jerarquitzat en diferents esmalts (vermell, verd, negre, violeta), amb cordons a cada banda i un nombre variable de borles (una, dues, tres, sis, deu, quinze). Pel que fa a les corones, servien també per manifestar el lloc que l'individu ocupava dintre de la jerarquia nobiliària, tot codificant la forma (oberta, tancada), les diademes (cap, tres, quatre, vuit), i el nombre de florons (cap, quatre, vuit), amb més o menys pedreria i amb perles o sense,⁴ encara que la classificació, la jerarquia i la forma de les corones poden variar segons el país.⁵

Seguint aquest concepte, sovint els manuals defineixen les corones com una marca honorífica, un signe de distinció que indica el rang de la persona que la utilitza, una marca que distingeix aquelles persones a qui pertoca un títol nobiliari⁶ i que arriba a indicar-ne de manera precisa el grau dins la noblesa.⁷ Però en realitat, durant l'edat mitjana, la corona heràldica no ha estat considerada com una insígnia de dignitat, sinó més aviat com un simple element decoratiu. Només el segle xvi s'intenta reservar a certes categories de persones l'ús de les corones en els timbres heràldics, mitjançant la promulgació d'una legislació restrictiva. Però està totalment documentat que aquesta legislació no tingué un efecte absolut.

4. Les diferents característiques d'elms, capels i corones aquí exposades es poden trobar a Armand de FLUVIÀ i ESCORSA, op. cit.

5. Com a visió general, hom pot consultar el quadre de corones editat dins Ottfried NEUBECKER, *Heraldry: Sources, Symbols and Meaning* (Londres: 1997), ps. 78-79, on es comparen les tipologies entre diversos països europeus: França, Dinamarca, Suècia, Espanya, Itàlia, Alemanya, Rússia, Holanda, Bèlgica i Anglaterra.

6. Lorenzo CARATTI DI VALFREI, *Araldica* (Milà: 1996), p. 73.

7. Piero GUELFÌ CAMAJANI, *Dizionario araldico* (Milà: 1992), p. 203.

Efectivament, cal remarcar que aquestes classificacions són més aviat teòriques, *livresques*, atès que en la pràctica els artistes han representada la forma de corona que els ha semblat i els particulars han fet ús constantment de corones a què teòricament no tenen dret. Potser només les monarquies han estat més constants en l'ús exclusiu de les corones reials. Fins i tot no hem de pensar exclusivament en una 'usurpació' dels timbres de grups superiors per part dels inferiors, ja que també es dóna el cas contrari, encara que potser més dins l'àmbit eclesiàstic. Tot això és una complicació a l'hora d'identificar armories anònimes.⁸

Cal dir, però, que el timbre no és l'únic recurs que ha estat explotat amb la finalitat de diferenciar individus i situar-lo en un estatus social concret. Com a diferenciació o distanciament de grups socials diversos, hi ha una gran diversitat d'activitats, marques i possessions que es consideren simbòlics del paper social d'un individu o d'una família i que poden ser utilitzats per a demostrar la seva 'posició de classe social'.⁹ Els emblemes heràldics en general, i més concretament unes tipologies específiques de timbres, han estat un més d'aquests sistemes i fins i tot cal puntualitzar que ni tan sols han estat els més utilitzats al llarg de la història.

INDICADORS DE POSICIÓ DE CLASSE SOCIAL: L'ESCUT D'ARMES I EL TIMBRE

Per a comprendre el paper social dels emblemes heràldics, és interessant de veure la diversitat dels recursos a través dels quals els individus i les famílies es manifestaven com a pertanyents a un grup social o a un altre. Es tracta d'activitats, pautes de comportament, objectes i possessions utilitzades com a símbols de posició de classe social, amb la finalitat de cohesionar-se entre si dintre del mateix grup o per a marcar les diferències respecte als altres (sobretot amb els inferiors) i que posen de

8. Michel PASTOUREAU, *Traité d'héraldique* (París: 1979), ps. 210-211.

9. Bernard BARBER, *Estratificación social: Análisis comparativo de estructura y proceso* (Mèxic-Buenos Aires: 1964), ps. 139-170.

manifest la pertinença de l'individu a una classe social específica, i n'arriba fins i tot a simbolitzar aquesta pertinença.

En definitiva, quins són els indicadors socials de classe alta entesos per tothom, tant si és a l'antic règim com a l'actualitat? De manera global es podria parlar de l'existència d'un 'estil de vida' propi de l'estament a què pertany cada individu, és a dir, la manera com viuen les persones segons el seu estrat social. L'estil de vida revela en gran mesura els seus valors socials i morals, de vegades molt més que no pas la simple constatació de la seva fortuna material.¹⁰ Especialment per les classes més altes és important evidenciar públicament el seu estil de vida propi, i encara més per aquells que pretenen ser-ho.

L'estil de vida com a indicador de posició de classe social comprèn activitats i possessions molt diverses, però evidentment relacionades estretament entre si. En una ràpida enumeració, podem esmentar les següents:

- a) Unes manifestacions simbòliques de tractament, tant en el llenguatge escrit com en l'oral o en les actituds, a fi d'expressar o bé un respecte mutu entre iguals o bé una jerarquia entre desiguals, tant de reverència dels inferiors cap als superiors o de condescendència en el sentit contrari. Efectivament, en dirigir-se els uns als altres, els individus manifesten sovint la seva posició relativa de classe,¹¹ amb fórmules com ara 'senyor', 'senyora',¹² o 'don'¹³ o amb l'expressió d'un títol, en cas de societats amb una forta càrrega nobiliària. Un títol assenyala posició de classe alta i fins i tot l'existència de diferents títols serveix per marcar les diferències de posició dintre d'aquesta mateixa classe.

10. Roland MOUSNIER, *Recherches sur la stratification sociale à Paris aux XVIIe et XVIIIe siècles: L'échantillon de 1634, 1635, 1636* (París: 1976), p. 87.

11. No totes les fórmules de respecte expressen diferències jeràrquiques de classe; de vegades reflecteixen un respecte per l'edat o per l'autoritat independentment de la posició social de la persona.

12. Alfred Roger COLT CASTLE, «Studio sull'appellativo di 'Signore'», *Nobiltà: Rivista di Araldica, Genealogia, Ordini Cavallereschi*, 46 (2002), ps. 75-80.

13. Armand de FLUVIÀ I ESCORSA, «A Catalunya només els nobles eren 'don'», *Paratge*, 7 (1996), 7-8.

- b) Una professió (o la manca d'una dedicació laboral específica) entesa com a 'noble' o 'vil', o bé de treball manual o intel·lectual.
- c) Un consum (en alimentació i altres productes) que no ha de ser necessàriament de luxe i d'ostentació, sinó que pot ser simplement diferent al d'un altre grup social o ideològic.
- d) L'ús d'uns rituals específics (cerimonial, etiqueta o protocol), tant en actes públics com privats, civils o religiosos, que implica una gradació de dignitats, una distribució de persones o d'institucions amb unes preeminències d'uns sobre els altres, com una manifestació simbòlica del poder o del paper social de cadascú i, al capdavant, com la representació mateixa de la societat o de la composició del grup.¹⁴
- e) Una ubicació determinada del lloc de residència, amb una tipologia i unes característiques concretes, és a dir, estil, dimensions, veïnat, mobiliari, servei..., fins i tot amb funcions específiques (residència habitual, estacional, lleure...).
- f) La celebració d'unes festes fastuoses, amb una gran significació de classe social, no solament pel tipus de celebració i les activitats que s'hi desenvolupen, sinó també segons la categoria dels assistents, que denoten el món social en què es mouen els amfitrions.
- g) La indumentària, tant pel que fa a l'estil com a la qualitat dels teixits; el vestit ha estat sempre un dels més evidents símbols d'estatus social dintre dels diferents sistemes de vida.¹⁵
- h) Un llenguatge específic (parlat, però també escrit) serveix a les classes altes per a manifestar-se com a tals¹⁶ i distanciar-se de les inferiors, que no han tingut les mateixes oportunitats d'accedir a la formació i a la cultura, a l'alfabetització i fins i tot a la instrucció superior.

14. François-Xavier GUERRA, «Haica una nueva historia política: Actores sociales y actores políticos», *Anuario IEHS, Instituto de Estudios Histórico-Sociales*, 4 (1989), p. 256.

15. Sylvia L. THRUPP, *The Merchant Class of Medieval London (1300-1500)* (Xicagó: 1968), p. 147.

16. Alan S.C. ROSS, «U and Non-U» [Upper class and Non-Upper class], dins Nancy MITFORD (ed.), *Noblesse Oblige: An Enquiry into the Identifiable Characteristics of the English Aristocracy* (Londres: 1959), p. 11.

- i) Unes activitats o aficions de tipus cultural, fins i tot erudit, tant si són de tipus literari, artístic o històric. Per exemple, el colleccionisme de peces artístiques i històriques com a prerrogativa d'unes elits socials en tant que activitat que definia les seves ambicions socials i culturals.¹⁷
- j) Unes maneres específiques de viure la religió, que pot ser un indicador important en societats on es donen diversitats de creences i de formes d'organització,¹⁸ i no gaire en societats homogènies religiosament; però sí que pot ser molt reveladora la participació d'uns individus concrets en la vida religiosa de la comunitat.
- k) L'ús d'una emblemàtica particular, o més ben dit, un ús específic de determinats emblemes, tant per a ser utilitzats independentment de l'individu (vexil·lologia, heràldica, sigil·lografia...) com per a ser portats a sobre (condecoracions, bandes, insigniologia en general, indumentària emblemàtica o uniformes...).

Dintre de l'àmbit de l'emblemàtica o més específicament de l'ús social d'emblemes o símbols (insisteixo en el matís), l'heràldica és un més d'entre els diversos sistemes de signes i objectes, de representacions plàstiques en general, que l'ésser humà ha desenvolupat per a ser exposades als altres i comunicar missatges de significacions diverses (siguin nocions òptiques elementals dirigides a la simple identificació o conceptes més abstractes).¹⁹ Es pot admetre que sigui una cas particular amb unes característiques específiques, però no pas quelcom aïllat, anòmal o extravagant;²⁰ en tot cas, podem admetre un desenvolupament extraordinari pel que fa a la bibliografia existent sobre heràldica en comparació

17. Paula FINDLEN, «Ereditare un museo: Collezionismo, strategie familiari e pratiche culturali nell'Italia del XVI secolo», *Quaderni Storici*, 115-1 (2004), p. 46. (Dedicat al tema dels «Consumi culturali nell'Italia moderna».)

18. T.H. PEAR, *English Social Differences* (Londres: 1955), p. 74.

19. Hannelore ZUG TUCCI, «Un linguaggio feudale: L'araldica», dins *Storia d'Italia: Annali*, 1 (Torí: Einaudi, 1978), ps. 811-812.

20. Faustino MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS, «Los emblemas heráldicos: Una creación humana», dins María de los Desamparados MARTÍNEZ SAN PEDRO i Miguel NAVARRO GÁMEZ, *Heráldica española* (Almería: 2002), p. 23.

amb la majoria dels llenguatges emblemàtics restants i a la pretesa atribució d'un paper social de gairebé monopoli emblemàtic per a l'època baixmedieval i moderna, així com una hipertròfia²¹ en la potenciació de seva relació amb la nobiliària i la genealogia.

Després d'aquesta visió global sobre emblemàtica cal retornar a l'àmbit específic dels emblemes heràldics com a marca utilitzada per a manifestar una posició de classe, amb la particularitat de l'existència a dintre mateix del sistema heràldic d'un altre mecanisme amb la mateixa funció i amb la capacitat d'explicitar de manera més precisa la jerarquia social, és a dir, el timbre heràldic.

NOBLESIA I EMBLEMES HERÀLDICS ALS SEGLES XVI I XVII

L'estudi dels emblemes heràldics no es pot fer independentment de la societat on es desenvoluparen, com si l'heràldica fos un fenomen abstracte i fora del temps i molt menys estàtic. Ben al contrari, el codi heràldic és quelcom viu, que es desenvolupa i evoluciona de manera flexible,²² en una evolució contínua que és en realitat una constant adaptació a les circumstàncies canviants de la societat.

Per aquest motiu, caldria tenir una visió, ni que fos general, sobre la societat del període a què ens referim i els seus precedents, és a dir, els segles XVI i XVII, que bàsicament voldria centrar a discriminar si es tracta d'una època de marcada preeminència social nobiliària o, al contrari, de pèrdua de poder com a classe.

La historiografia accepta una autèntica 'crisi de l'aristocràcia' nobiliària entre els segles XVI i XVII, aproximadament entre els anys 1550 i 1640, per a fixar-ne unes dates que poden variar segons els autors i

21. Faustino MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS, *Los emblemas heráldicos: Una interpretación histórica* (Madrid: 1993), p. 30.

22. Sebastián GARCÍA GARRIDO, *El diseño heráldico como lenguaje visual: Heráldica nobiliaria de la ciudad de Ronda* (Málaga: 1998), p. 58.

els països.²³ Es tracta d'una crisi important que afecta la noblesa en molts aspectes diferents. Per una banda, crisi econòmica i financera. Els ingressos típicament nobiliaris eren sobretot de tipus territorial i senyorial, i sembla que el segle xvi disminueixen les rendes de les explotacions agrícoles, especialment si es compara amb l'alça dels preus.²⁴

També crisi política, en el moment en què l'Estat o la monarquia, a partir de la darrereria del segle xvi, iniciarà un camí que portarà a establir de manera indiscutible la seva completa autoritat, tendint cada cop a ser més absoluta i transformant l'alta noblesa de feudal en cortesana, burocràtica i militar (en el sentit de funcionari de les armes).²⁵ La noblesa es llança a la cerca de càrrecs i gràcies i s'adapta a les funcions cortesanes i urbanes.²⁶

Des d'una perspectiva social, corren el perill de patir un desplaçament davant l'aparició d'una elit burgesa, amb formació, que ocupa càrrecs importants dintre de l'administració i del món jurídic, a partir dels quals passarà sovint a formar part de l'estament noble.

En canvi, aquesta noció de crisi de l'estament noble sembla entrar en contradicció amb l'opinió tradicional segons la qual el segle xvi és el segle de la noblesa per excel·lència, el període en què una poderosa aristocràcia cortesana monopolitzà el poder en tots els nivells.²⁷ Efectivament, al costat d'aquesta crisi, sembla que cal acceptar que a la fi del segle xvi s'inicia una 'reacció senyorial' que es desenvoluparà al llarg del segle xvii.²⁸

Així, doncs, matisant aquella pèrdua de força política i social, la noblesa jugarà el segle xvi un paper important en l'organització absolutista de la monarquia, des del moment en què aquesta monarquia abso-

23. Per exemple, Stone considera que a Anglaterra aquest procés es produeix entre 1580 i 1620. Veg. Lawrence STONE, *La crisis de la aristocracia: 1558-1641* (Madrid: 1985), p. 27.

24. Jean MEYER, *Noblesses et pouvoirs dans l'Europe d'Ancien Régime* (París: 1973), p. 53.

25. José Antonio MARAVALL, *Estado moderno y mentalidad social, siglos XV a XVII* (Madrid: 1986), vol. II, p. 6.

26. Antonio DOMÍNGUEZ ORTIZ, *Las clases privilegiadas en el antiguo régimen* (Madrid: 1973), p. 91.

27. Charles JAGO, «La "crisis de la aristocracia" en la Castilla del siglo xvii», dins John H. ELLIOTT (ed.), *Poder y sociedad en la España de los Austrias* (Barcelona: 1982), p. 249.

28. José Antonio MARAVALL, op. cit., p. 7.

luta es recolza en realitat sobre l'estament nobiliari (sobretot famílies de la petita noblesa o bé individus fora d'aquest àmbit, però ennoblits),²⁹ cosa que produeix un enfortiment dels interessos i els poders senyorials com una plataforma sobre la qual alçar-se i garanteix una estructura social senyorial. En aquest període no es transformen estructures, ja que es tendia a considerar l'ordre jeràrquic de la societat com a fix i immutable. Fins i tot hom argumentava que la situació econòmica i social era negativa perquè l'equilibri social havia estat alterat i hi havia gent que aspirava a un estatus més alt que el dels seus propis pares.³⁰

La monarquia esdevingué l'única via per a accedir no solament a la noblesa i als títols, considerant el rei com el *distributeur ordonné de Dieu de l'honneur solide de ce monde*,³¹ i es pretenia també que fos l'única via reguladora dels emblemes heràldics i del timbre. El segle XVII es produeix una sublimació del sistema social dins de la mentalitat nobiliària que correspon a uns conceptes aristocràtics i excloents³² dirigits a evidenciar la puresa de les famílies i a manifestar la diferència de qualitat entre el noble i el plebeu: transformació de moltes institucions en corporacions aristocràtiques a l'abast únicament de la noblesa, reserva al seu favor de funcions palatines, de l'administració reial, de l'Església i de la milícia,³³ preservació de l'estatut de la puresa de sang... En definitiva, es perseguia garantir una jerarquia social basada en criteris de naixement i no de riquesa.³⁴

En realitat, els dos conceptes de 'crisi de l'aristocràcia' i de 'reacció nobiliària' són complementaris entre si i fins i tot, es pot plantejar, són a grans trets consecutius, de tal manera que de la confluència dels dos

29. Roland MOUSNIER, *La monarquía absoluta en Europa del siglo V a nuestros días* (Madrid: 1986), p. 172.

30. John H. ELLIOTT, «Introspección colectiva y decadencia en España a principios del siglo XVII», dins Id. (ed.), op. cit., ps. 216-217.

31. Roland MOUSNIER, *La Vénéralité des Offices sous Henri IV et Louis XIII* (Rouen: 1945), p. 538, n. 3.

32. José Antonio MARAVALL, *La cultura del barroco: Análisis de una estructura histórica* (Esplugues de Llobregat: 1998⁷), p. 89.

33. Antonio DOMÍNGUEZ ORTIZ, loc. cit.

34. L.P. WRIGHT, «Las órdenes militares en la sociedad española de los siglos XVI y XVII: La encarnación institucional de una tradición histórica», dins John H. ELLIOTT (ed.), op. cit., p. 22.

conceptes neix l'explicació del paper que l'heràldica té (o fan que tingui) en aquest període.

És en aquesta reacció nobiliària del segle XV I I on s'inscriu el desig d'exclusivitat de l'heràldica per a l'estament noble i sobretot l'explicitació de la diferenciació estamental (i jeràrquica dins del mateix estament noble) a través del timbre. Efectivament, entre altres coses, la classe noble volia que l'autoritat de l'Estat reforqués els ideals que, a ella, li convenien d'estabilitat social per una banda i de jerarquia per una altra.³⁵

Jerarquia, atès que la societat de l'antic règim és marcadament desigualtaria i divideix els éssers humans segons el naixement en un sistema esglaonat de rangs i privilegis, en uns estaments, uns grups socials considerats com a naturals i reconeguts per tots.³⁶ Estabilitat social, atès que es pretén mostrar que la societat estamental segueix un ordre social reglamentat i tancat, i s'intenta donar una imatge (falsa) d'immobilitat de la societat.³⁷

A fi de remarcar quin grup pertoca a cada individu, s'aprofundeix en la reserva de l'heràldica com a marca d'honor i de noblesa. I dintre de la noblesa, com a indicador de la jerarquia. Així, els símbols de posició de l'estament noble, que són sempre els més clarament reconeguts com a tals (com acostuma a passar amb els símbols de les classes socials altes en general), acabaren quedant reglamentats per la legislació.³⁸

Aquesta legislació (i la mentalitat de la societat que hi ha darrere) té el punt de partida al segle XV, quan comencen a aparèixer autors que defensen que només els nobles poden fer ús d'emblemes heràldics. És aleshores quan es comença a produir una reacció per tota Europa contra la difusió dels escuts d'armes en la societat.³⁹

Efectivament, el segle X I V predomina l'acceptació dels principis de lliure adopció i de lliure ús d'armories, reconeixent que la capacitat he-

35. Lawrence STONE, op. cit., p. 33.

36. François-Xavier GUERRA, «De la política antiga a la política moderna: Algunas perspectivas», *Anuario IEHS, Instituto de Estudios Histórico-Sociales*, 18 (2003), p. 206.

37. Rafael ALIENA MIRALLES, *La pluma y la renta: Linaje, patrimonio y escritura en el norte valenciano, 1650-1790* (Castelló de la Plana: 1987), p. 65.

38. Bernard BARBER, op. cit., p. 162.

39. Faustino MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS, *Los emblemas heráldicos...*, op. cit., p. 116.

ràldica pertany a tothom,⁴⁰ com manifesta el primer tècnic d'heràldica,⁴¹ el jurista Bàrtol de Sassoferrato, en el conegut *Tractatus de insigniis et armis*, de l'any 1359: «*Quidem tamen arma seu insignia sua propria auctoritate assumunt sibi.*»⁴² En canvi, a partir de la darrereria del segle XIV es comença a produir un canvi sobre el concepte de les armories, amb la producció d'obres escrites per juristes alemanys i holandesos⁴³ que contradiuen l'anterior enfocament i que tendeixen a limitar-ne el lliure ús. Ja el segle XV, autors diversos entenen les armes heràldiques com a marques de noblesa des del moment en què els prínceps, com a premi a serveis i accions diverses, concedeixen la dignitat de noblesa i les armes heràldiques, tot i que reconeixen la possibilitat d'una lliure adopció dintre de l'àmbit de la noblesa, però, segons ell, les concedides pel príncep són més honorables.⁴⁴

Aquesta visió es materialitza en una producció normativa que es desenvolupa del segle XV al XVI. Cal tenir en compte que a l'època moderna les nobleses europees estan molt més reglamentades que a l'edat mitjana. L'Estat naixent defineix cada cop més netament les qualitats nobiliàries, coincidint amb un relatiu tancament de la noblesa.⁴⁵ Així, doncs, el rei d'Anglaterra Enric V prohibí l'any 1417 que ningú pogués fer ús d'armories sense justificar un dret hereditari o una concessió de l'autoritat, cosa que en realitat només limita la lliure adopció, però no impedeix el dret de fer servir escut d'armes per part de qualsevol categoria social.⁴⁶ Són conegudes també les disposicions en aquest sentit del duc de Savoia Amadeu VIII, l'any 1430, i del rei de Portugal

40. Michel PASTOUREAU, op. cit., p. 60.

41. Martí de RIQUER, op. cit., vol. I, p. 20.

42. O. CAVALLAR, S. DEGENRING i J. KIRSHNER, *A Grammar of Signs: Tract on Insignia and Coats of Arms* (Brekeley: 1994), p. 110.

43. Hannelore ZUG TUCCI, op. cit., ps. 869.

44. Jaime BUGALLAL Y VELA, «La capacité et la science héraldiques au XVe s. en Espagne: Le point de vue d'un gentilhomme espagnol de l'époque», dins *Les armoiries non nobles en Europe: XIIIe - XVIIIe s.: III Colloque International d'Héraldique, Montmorency, 19-23 septembre 1983* (París: 1986), ps. 14-16.

45. Jean-Pierre LABATUT, *Les noblesses européennes de la fin du XVe siècle à la fin du XVIIIe siècle* (París: 1978), p. 139.

46. A.R. WAGNER, *Heralds and Heraldry in the Middle Ages* (Londres: 1956), ps. 73-76.

Alfons V, l'any 1466, així com d'alguns reis francesos: Francesc I mana el 1536 que ningú no es gosi atribuir armes sense llicència reial (és possible que aquesta disposició fos aplicable només a la Bretanya)⁴⁷ i Enric II disposa l'any 1555 que ningú no porti armes que no siguin de la seva família sense una concessió explícita.⁴⁸ En realitat, es creu que aquestes disposicions no tingueren un efecte real important⁴⁹ i es coneixen pocs casos de sentències en què són aplicades.

En canvi, es coneix millor la normativa destinada a limitar l'ús del timbre heràldic, desenvolupada sobretot al llarg dels segles XVI i XVII, especialment les disposicions dels reis de França: Carles IX, l'any 1560, reserva només per a la noblesa la facultat de timbrar i disposa multes per als infractors;⁵⁰ Enric III reitera la mateixa prohibició els anys 1579 i 1583; Enric IV insisteix en les penes contra els usurpadors de timbres l'any 1600; Lluís XIII hi insisteix els anys 1629 i 1634, així com Lluís XIV el 1656, el 1661 i el 1665.⁵¹

Pel que fa a la monarquia espanyola, la seva actuació en aquesta línia no resulta tan coneguda: la primera referència correspon als Reis Catòlics, quan l'any 1480 prohibeixen l'ús de les armes i la corona reial.⁵² Felip II, l'any 1586, prohibeix l'ús de corones com a timbre a tothom que no sigui duc, marquès o comte;⁵³ l'any 1595, fa una disposició semblant per a la noblesa del Franc Comtat i de Bèlgica, de la

47. Rémi MATHIEU, *Le système héraldique français* (París: 1946), p. 47-48.

48. Jean-Marie THIÉBAUD, *Dictionnaire des termes du blason* (Besançon: 1994), ps. 21-22.

49. Paul ADAM-EVEN, «De l'acquisition et du port d'armoiries: Armes nobles et bourgeoises: Étude héraldique comparée», dins *Recueil du IVe Congrès international des sciences héraldique et généalogique* (Brusselles: 1958), p. 79-106.

50. ISAMBERT, JOURDAN, DECRUSYS, *Recueil des anciennes lois françaises depuis l'an 420 jusqu'à la révolution de 1789* (París: 1822-1830), vol. XIV, p. 91.

51. Per a bibliografia sobre aquestes disposicions, veg. Jean-Marie THIÉBAUD, op. cit., ps. 23-25. També a Michel PASTOUREAU, op. cit., ps. 67-68.

52. Vicente de CADENAS, «Legislación heráldica», *Hidalguía*, 243 (1994), ps. 148.

53. CONDE DE BORRAJEIROS, «Unas breves notas sobre el timbre de los escudos nobiliarios», *Hidalguía*, 274-275 (1999), p. 439.

mateixa manera que ho fa Felip IV l'any 1650.⁵⁴ Sembla ser que hi ha també disposicions que afecten a Navarra els anys 1583 i 1642.⁵⁵

Reconeixent l'existència de tota aquesta legislació, una cosa diferent és l'efectivitat real i el grau de respecte que aconseguí en la societat o, al contrari, la inoperància i l'ostentació més o menys indiscriminada per part d'individus a qui no els corresponia, cosa que comportava un ús anòmal dels símbols.

L'ÚS ANÒMAL EN L'OSTENTACIÓ DEL TIMBRE HERÀLDIC

Hem comentat que un individu pot utilitzar unes activitats i unes possessions simbòliques per a posar de manifest la seva posició de classe social. Per tant, podríem fins i tot pensar que són també útils als investigadors com a identificador de la posició que ocupa una persona, ni que sigui de manera aproximada. Però tenen un greu inconvenient per tal com sovint es produeix una ostentació anòmala dels símbols de classe social, moment en què no coincidirà la categoria o els orígens de l'individu amb l'estament al qual es vol assimilar en les formes. Efectivament, algunes persones fan ús conscientment o inconscient dels símbols de classes socials més altes (i de vegades més baixes) de les que els pertoca.⁵⁶ Un ús anòmal dels símbols de classe es dona especialment en aquelles societats amb un alt nivell de vida i amb una mobilitat social i geogràfica considerable.

Per una banda, cal recordar el fet que l'ús dels indicadors simbòlics de classe per part d'un individu d'un estament concret no sempre implica una acció conscient, reflexiva i deliberada, sinó que es poden presentar com a naturals i corrents en les seves activitats i relacions quotidianes. El més habitual, però, és que hom tingui sempre una noció, més o

54. Jean-Marie THIÉBAUD, op. cit., ps. 25-26; i Vicente de CADENAS, op. cit., ps. 148-149.

55. Faustino MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS, *Los emblemas heráldicos...*, op. cit., p. 116.

56. Bernard BARBER, op. cit., p. 161.

menys definida, que un acte determinat indica *grosso modo* una 'alta' posició de classe i, en canvi, un altre és indicador de classe 'baixa'.

Per altra banda, hi pot haver conviccions ideològiques que interfereixin amb la classe social i que provoquin una conducta simbòlica diferent a la que correspon per classe. Però el més habitual, per una qüestió d'emulació, serà que un individu es vulgui comparar o confondre amb individus de classes socials més elevades i, de manera deliberada i conscient, adaptar els valors (i els comportaments, símbols externs, emblemes etc.) d'un grup social al qual aspira però no pertany.⁵⁷ La voluntat de conquerir una estimació social superior, obtenir un estatus més elevat en la jerarquia social, s'ha presentat sovint com una qüestió d'orgull, de dignitat personal, però no s'han d'oblidar els beneficis pràctics de diversa mena que això acostuma a comportar.⁵⁸

Efectivament, la noblesa ha considerat l'ús anòmal de l'heràldica i del timbre com una apropiació o una usurpació dels símbols de la seva posició de classe. Però no solament en l'àmbit de l'emblemàtica heràldica, sinó en l'estil de vida, pautes de comportament, indumentària i insígnies en general. En definitiva, prenent les aparences de la noblesa en l'aspecte exterior.⁵⁹ La invenció de genealogies fictícies és també la manipulació d'un símbol de posició de classe que, a més, ha estat històricament una activitat profitosa per a molts 'genealogistes'.⁶⁰

A la França del segle XVII, la noblesa es queixa del fet que no es poden fer distincions de classe a partir de les aparences externes⁶¹ i que això corromp la societat. Per a reprimir aquests usos no desitjats dels

57. Robert K. MERTON, *Teoría y estructura sociales* (Mèxic: 1984), p. 370.

58. Roland MOUSNIER, *Les hiérarchies sociales de 1450 à nos jours* (París: 1969), p. 27. Per a veure les immunitats tributàries, jurídiques, penals etc., cf. Antonio DOMÍNGUEZ ORTIZ, *La sociedad española en el siglo XVIII* (Madrid: 1955), vol. 1, ps. 180-181.

59. Jean-Pierre LABATUT, op. cit., p. 144.

60. Per a una aproximació als motius socials que porten a la creació de genealogies falses, veg. Gerard MARÍ i BRULL, *Falsedad histórica y torpeza metodológica en genealogía: El interés de la creación de falsos antepasados* (comunicació al II Colloquio Internazionale di Genealogia, San Marino, 31 marzo-4 aprile 2005 [en premsa]). En relació a les conseqüències que aquesta activitat ha tingut per al concepte de la genealogia, veg. Id., «Concepte de genealogia i desenvolupament del 'prejudici antigenealògic'», *Paratge*, 17 (2004), 61-76.

61. Roland MOUSNIER, *La Vénéralité des Offices...*, op. cit., p. 537.

símbols de classes, ja hem comentat que es promulguen diferents legislacions tendents a evitar que la burgesia rica pugui adoptar injustificadament els símbols de classe noble, per exemple dintre de l'ús sumptuari de la roba, ja que l'evolució en la manera de vestir tendia a difuminar les distincions de classe.⁶² Aquesta legislació reflecteix en definitiva l'estructura de classes del seu temps, però no necessàriament la que és, sinó la que pretén ideològicament ser.

L'ús anòmal dels símbols de classe social implica, doncs, una violació de la legislació que pugui existir sobre aquest tema i és perseguit per evitar la mobilitat social en casos no desitjats. En realitat, la legislació s'adreça no a reprimir l'exhibició d'emblemes heràldics en aquells casos que no pertoca, sinó principalment contra aquells que pretenen fer veure que pertanyen a la categoria nobiliària.⁶³ Així, la persecució i la punició dels casos d'ús il·lícit d'armeries o de timbres, tot i existir, no es dona de manera sistemàtica, sinó que la societat d'antic règim, pretesament estàtica però forçada a admetre una mobilitat social, accepta una transgressió de la normativa en molts casos, cosa que produeix una 'evasió institucionalitzada de les normes' a causa de les exigències pràctiques a què s'ha d'adaptar el grup, que forcen una conducta adaptativa, ni que vagi en contra de normes, sentiments i pràctiques fortament arrelades.⁶⁴

Acabem de comentar l'ús anòmal dels timbres per persones que pretenen fer-se passar com a posseïdors d'un estatus social que no els correspon. Però es dona també una altra possibilitat: si l'heràldica i els timbres són una prerrogativa de la monarquia, aquesta té l'atribució de crear excepcions a la seva pròpia llei, és a dir, atorgar que una persona pugui fer ús d'un timbre específic, que no li correspon per l'estrat social i nobiliari que ocupa, com a concessió graciosa en recompensa de serveis prestats.

62. Sylvia L. THRUPP, op. cit., p. 148.

63. Faustino MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS, *Los emblemas heráldicos...*, loc. cit.

64. Robert K. MERTON, op. cit., p. 400.

L'ÚS ANÒMAL DEL TIMBRE PER CONCESSIÓ REIAL:
EL CAS DEL BARÓ DE PREUX

El text que es presenta aquí és un document pel qual Carles II concedeix llicència al baró de Preux per a timbrar les seves armes «*d'une couronne de Marquis*», tot i que li correspondria, lògicament, una corona de baró.

Aquest no és un cas aïllat. Tenim altres referències a modificacions semblants del timbre en escuts d'armes del segle XVII:

1) any 1652: Felip IV autoritza don Rodrigo Suárez Sarmiento y Pimentel,⁶⁵ cavaller de Santiago, «*contador de quantas en el tribunal de Contaduría Mayor*», perquè pugui timbrar amb una corona (un coronell sense especificar categoria) les seves armes: «*Para que podáis y puedan poner y traer coronel en los escudos de vuestras armas, sin que por ello vós ni ninguno de vuestros subcesores incurráis en pena alguna de las leyes y órdenes que tengo dadas en la Cámara de Castilla, prohibiendo el poner en ningunas armas coroneles.*»

2) any 1679: Pierre Sucx, conseller al Consell de Flandes (és el sogre de Jean-Philippe de Sucre, germà de Charles-Adrien), sollicita «*une chevalerie*» i que pugui decorar amb «*une petite couronne*» l'elm amb què la seva família ha timbrat des de sempre les seves armes, a més d'afegir dos lleons com a suports, malgrat la normativa vigent: «*Derogant à toute ordonnance ou placcart à ce contraire.*»⁶⁶

3) any 1680: Carles II concedeix permís a Alexandre de Baillencourt,⁶⁷ cavaller, comissari i receptor general de finances i intendent de les províncies de Bravant i Malines, per portar una corona d'or «*sur le timbre de ses armes*» (és a dir, sobre l'elm) en

65. CONDE DE BORRAJEIROS, op. cit., p. 442.

66. AGS, *Secretarías Provinciales*, lligall 2.503 (document del 23 de maig del 1678).

67. AGS, *Secretarías Provinciales*, llibre 1.440, fol. 343r i u.

lloc del borlet i de les dues banderes que porten els dos grius que de temps antic suporten l'escut. Com els anteriors, el text acaba amb la clàusula de derogació de la legislació en contra, abreujada: «*Non obstant [...]*»

El document es conserva a l'Archivo General de Simancas, en la secció de *Secretarías Provinciales* (que conté documentació procedent dels antics Consells d'Itàlia, Flandes i Portugal), dintre de la «Secretaría del Consejo de Flandes», al llibre 1.441, foli primer. Està repetit en el lligall 2.503 d'aquesta mateixa sèrie. És escrit en francès, com a idioma utilitzat amb normalitat dintre del Consell de Flandes, juntament amb el flamenc, el llatí i el castellà.⁶⁸

El beneficiari d'aquesta concessió és Charles-Adrien de Sucre, baró de Preux, un noble való originari dels Països Baixos espanyols, concretament del comtat d'Hainaut, nascut a Preux-au-Bois l'any 1637. Era el tercer fill de Charles-Antoine de Sucre i Martigny, senyor d'Orsinval, i d'Adrienne d'Yve i d'Argenteau. Rebé la senyoria de Preux-au-Bois de la seva àvia paterna Cathérine de Martigny, i al llarg dels anys reeixí a transformar aquest títol de 'senyor de Preux-au-Bois' que legítimament li corresponia en 'baró de Preux', de primer, per a esdevenir finalment el primer 'marquès de Preux'. L'objectiu d'ascendir dintre de la jerarquia nobiliària fou una constant en la vida d'aquest personatge, tal com demostren clarament les seves dades biogràfiques.⁶⁹

A partir de la Pau dels Pirineus, l'any 1659, el territori de Preux-au-Bois (del qual esdevingué senyor l'any 1661, a la mort de la seva àvia) quedà engolit dins del regne de França. En lloc d'entrar al servei de Lluís XIV, en els posteriors conflictes entre França i Espanya s'incorporà a l'exèrcit espanyol, servint en diversos destins com a mestre de camp d'un terç d'infanteria valona.

68. Àngel de la PLAZA BORES, *Archivo General de Simancas: Guía del investigador* (Valladolid: 1962), p. 39.

69. Agraieixo a l'amic Albert de Sucre i Carulla les dades inèdites sobre la vida de Charles-Adrien de Sucre aportades en aquest article, fruit de la seva constant i excellent tasca d'investigació, que ens permet de detallar amb gran precisió la biografia d'aquest personatge.

Efectivament, Charles-Adrien desenvolupà la carrera militar al servei de Felip IV, de Carles II i de Felip V. Sembla que el 1667 s'hi incorpora com a capità, i serveix als voltants de la plaça forta de Cambrai. El 1672 s'interna en territori holandès i participa en la defensa d'aquell país com a sergent major dins del terç del marquès de Westerloo. Entre 1676 i 1677 és nomenat mestre de camp d'un terç d'infanteria valona i, segurament, participa en la defensa de Mons, contra el bloqueig francès de l'any 1678.⁷⁰

De l'any 1679 al 1681 és destinat a Nieuwpoort i segurament també a Bruges. Entre 1682 i 1684 el trobem a Trèveris, al servei del príncep-electoral Johann Hugo von Orsbeck, tot i que s'hauria d'haver desplaçat a Coblença com a governador militar. Els anys 1684 i 1689 és a Brussel·les, fins que l'any 1689 és destinat a servir a Catalunya com a general de batalla, on participa molt activament en la Guerra de la Lliga d'Augsburg, sobretot al front de la Seu d'Urgell, fins a la capitulació de Barcelona i la consegüent Pau de Ryswick, l'any 1697. L'any 1699 ingressa a l'Orde d'Alcàntara. L'octubre del 1701 embarca cap a Nàpols i és destinat a la plaça forta de Gaeta, d'on torna l'estiu del 1705 cap a Barcelona amb el regiment de napolitans que havien de reforçar la guarnició justament poc temps abans de la revolta contra Felip V. Quan capitula el virrei, el 9 d'octubre d'aquell any, s'embarca cap a Almeria amb les tropes filipistes expulsades de la ciutat. És destinat a Cadis, Puerto de Santa María i Madrid i no intervé en les accions bèl·liques de la Guerra de Successió. El 1708 Felip V el nomena governador i capità general de Cartagena d'Índies, i s'ha de desplaçar al port francès de Brest, on roman entre 1709 i 1710, esperant per a embarcar cap a Amèrica. Havent tornat, però, a Madrid, mor en aquesta ciutat l'any 1712 i és enterrat a la parròquia de San Martín.⁷¹

70. Aquestes dades il·luminen el gran buit d'informació que fins al moment teníem sobre les activitats del baró de Preux entre 1665 i 1679, i corregeixen algunes hipòtesis que s'havien formulat anteriorment; veg. Gerard MARÍ i BRULL, «Els orígens del títol de Marquès de Preux», dins *Paratge*, 11 (2000), ps. 31-32.

71. Adrià CANAL i MORÉ, «El noble llinatge militar de Josep Maria de Sucre», *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica*, LII (1993).

Els motius que s'argumenten per a fer aquesta concessió de títol són tres: per una banda, es fa referència al seu origen noble, manifestat en l'expressió «*en considération de sa naissance*»; en segon lloc, els *services* fets a la monarquia, que no s'hi expliciten, però que corresponen als serveis militars prestats fins aquell mateix any 1680, essent en aquell moment mestre de camp d'un terç d'infanteria valona; el tercer motiu és el seu matrimoni amb la senyora María Carlota Garrido y Pardo, filla de don Francisco Sánchez Pardo, tinent general de cavalleria, sergent general de batalla i conseller del Consell Suprem de Guerra. Aquest matrimoni tingué lloc força anys abans, el 7 d'abril de l'any 1661, a Bruges.⁷²

Fou aquell mateix any 1661 que Charles-Adrien esdevingué 'senyor de Preux-au-Bois', a la mort de la seva àvia Cathérine de Martigny, i féu servir aquesta intitolació fins l'any 1663, quan una certificació de noblesa de Jean de Launay, rei d'armes dels Països Baixos al servei de Felip IV, l'esmenta per primer cop com a 'baró de Preux'.

Certament, la monarquia pot modificar la qualificació d'un territori erigint-lo en feu de dignitat nobiliària, per exemple transformant una senyoria en baronia.⁷³ Però això no està gens documentat que es produís en aquest cas.⁷⁴ En realitat, és més que discutible el valor que pogués tenir la certificació de Launay,⁷⁵ però a partir d'aquell moment Charles-Adrien s'intitula sempre baró, malgrat que hi ha una important contradicció en documents diversos on se l'esmenta tan aviat com a 'senyor' que com a 'baró'.

72. Antonio Alfredo de HERRERA, *Ascendencia del Gran Mariscal de Ayacucho, Don Antonio José de Sucre (1795-1830)*. Caracas: 1980.

73. La qualitat de baró correspon a l'edat mitjana a un alt senyor, com a terme genèric aplicat a grans feudataris. A l'època moderna el sentit és modificat i el títol de baró es porta per raó d'un feu concret, passant a correspondre a una qualitat de noblesa. Veg. Jean-Pierre LABATUT, op. cit., p. 21.

74. Sí que es produí en el cas d'un cosí de Charles-Adrien, François-Philippe d'Yve, quan l'any anterior, el 1662, Carles II transformà la senyoria de Soye en baronia—AGS, *Secretarías Provinciales*, llibre 1.438 (2 d'octubre del 1662)—.

75. Joseph de GHELLINCK D'ELSEGHEM, *Chateaux de Belgique* (Brusselles: 1974), p. 113.

Aquesta concessió de la corona de marquès per Carles II fou molt important per a Charles-Adrien de Sucre, atès que n'implica el reconeixement explícit de la categoria de baró: va dirigida a «*nôtre cher et bien aymé messire Charles Adrien de Sucre, baron de Preu, maître de camp d'un terce d'infanterie walonne en nos Pays-Bas*». A partir d'aquell moment van desapareixent els casos en què és tractat de 'senyor' i passa a rebre el tractament de 'baró', ja de manera exclusiva a partir de l'any 1682, quan el governador dels Països Baixos, el marquès de la Grana, el destina a Coblença i l'esmenta com a «*Maestro de Campo Varón de Preu*».

Evidentment, aquesta concessió de timbre no solament representa una legitimació del títol de baró, sinó que li permet legítimament de fer ús de les seves armories timbrades amb una categoria nobiliària que no pertoca a la seva intitolació. Constitueix una cobertura legal per a presentar el seu escut d'armes amb l'aparença de correspondre a un títol de marquès. Charles-Adrien ho aprofitarà per intentar en dues ocasions de fer ús d'un títol de marquès: l'any 1689, quan passa a Catalunya com a general de batalla, que intenta intitular-se 'marquès de Sucre i Baró de Preux'; i a partir del 1694, quan el virrei de Catalunya, el marquès de Villena, el tracta de «general marquès de Preu» en un document en què se'l confirma en el càrrec de governador de les fronteres (territoris de Berga, Cardona, Solsona i Urgell).

És a dir que, d'aquesta corona com a timbre, en farà ús (legítimament) en totes les seves manifestacions escrites en què hi pugui fer constar el seu segell, com ara informes al virrei, certificacions de serveis, correspondència particular etc., a fi de reforçar la pretesa intitolació (totalment irregular) com a marquès de Preux.

Aquest projecte es legitimarà definitivament a partir del seu ingrés a l'Orde d'Alcàntara l'any 1699,⁷⁶ en què aconsegueix així l'objectiu que havia ambicionat llargament d'ésser reconegut com a marquès de Preux i, a més, transmetre'l al seu hereu, Carles de Sucre i Pardo, segon marquès de Preux.

76. AHNM, *Órdenes Militares*, expedient 1.465.

TRANSCRIPCIÓ

Couronne de Marquis pour messire Charles Adrien de Sucre.

Charles, etc. A tous presens et à venir qui ces presentes verront ou lire oyront. Salut. De la part de nôtre cher et bien aymé messire Charles Adrien de Sucre, baron de Preu, maître de camp d'un terce d'infanterie walonne en nos Pays-Bas, nous ayant esté très humblement supplié qu'en consideration de sa naissance, services et alliance a dame Marie Charlotte Garido Pardo, fille légitime de don Francisco Sánchez Pardo, de son vivant lieutenant général de la cavallerie légère, sergent général de bataille en nos armées aux dits Pays et conseiller de nôtre Conseil Supreme de Guerre, il nous pleut de décorer ses armoiries d'une couronne de marquis pour parmy ceste marcque d'honneur s'evertuer de plus en plus en nôtre service. Savoir faisons que nous, ce que dessus considéré, avons au dit messire Charles Adrien de Sucre accordé, permis et octroyé, accordons, permettons et octroyons par ces présentes que luy, ses enfans légitimes et chascun d'eux leur descendans et posterité, puissent et pourront d'oresenavant décorer leur armoiries d'un couronne de marquis, non obstant quelzconques ordonnances ou placcarts a ce contraires, auxquels avons quant a ce derogé et derogeons par ces presentes, les laissant en tous autres poincts en leur force et vigueur. Si ordonnons à nôtre lieutenant, gouverneur, etc, Como en la pretérta de Claudio du Mont en el registro 5, folio III y se ha de poner la clàusula del registro de mercedes.

Donné en nôtre ville de Madrid, Royaume de Castille, le 2me jour du mois de aoust, l'an de grace 1680 et de nos regnes le quinziésme. Conde Monterrey, vidit.

Charles. Par le roy, Balthasar Molinet.

TRADUCCIÓ

Corona de marquès pel senyor Carles Adrià de Sucre.

Carles etc. A tots, presents i futurs, que la present veuran o sentiran llegir. Salut. De part del nostre car i ben estimat Charles-Adrien de Su-

cre, baró de Preux, mestre de camp d'un terç d'infanteria valona en els nostres Països Baixos, ens ha estat molt humilment suplicat que, en consideració de la seva naixença, serveis i matrimoni amb la senyora María Carlota Garrido Pardo, filla legítima de don Francisco Sánchez Pardo, que fou tinent general de la cavalleria lleugera, sergent general de batalla en el nostre exèrcit dels dits Països Baixos i conseller del nostre Consell Suprem de Guerra, ens plagués decorar les seves armes amb una corona de marquès a fi que, per aquesta marca d'honor, s'esforcés més i més al nostre servei. Fem saber que Nós, considerat tot el susdit, hem atorgat, permès i concedit, atorguem, permetem i concedim per les presents que ell, els seus fills legítims i cadascun dels seus descendents i posteritat poden i podran d'ara endavant decorar les armes amb una corona de marquès, no obstant algunes ordenances o edictes contraris a això, les quals hem derogat i per les presents deroguem en aquest aspecte, deixant-les en la seva força i valor en tots els altres punts. Així, manem al nostre lloctinent, governador etc. (Segueix com en l'anterior carta de Claudio du Mont, al registre 5, foli 111, i s'ha d'afegir la clàusula del registre de gràcies.)

Datat a la nostra vila de Madrid, regne de Castella, el segon dia del mes d'agost, l'any de Gràcia de 1680 i el quinzè dels nostres regnats. Comte Monterrey, vist.

Carles. Pel rei, Baltasar Molinet